

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Cirkulärnr: 08:91
Diariernr: 08/4890
Handläggare: Eva von Schéele
Avdelning: Avdelningen för juridik
Datum: 2008-12-17
Mottagare: Överförmyndare, överförmyndarnämnder och gemensamma överförmyndarnämnder
Rubrik: Ändringar i föräldrabalken fr.o.m. den 1 januari 2009
Bilagor: Lag om ändring i föräldrabalken

CIRKULÄR 08:91

Eva von Schéele

Överförmyndare, överförmyndarnämnder och gemensamma överförmyndarnämnder

Ändringar i föräldrabalken fr.o.m. den 1 januari 2009

Genom lagen (2008:910) om ändring i föräldrabalken påverkas överförmyndarverksamhetens arbete inom flera områden. Förändringarna träder i kraft den 1 januari 2009 och innebär att fler arbetsuppgifter tillkommer men också möjligheter till bättre information från t.ex. banker. Talerättstiden förlängs till tre år och gränsvärdet för insättning på spärrat konto enligt 16 kap. 11 § sänks till ett prisbasbelopp. Varje lagändring tas upp kronologiskt i detta cirkulär men för att få en helhetsbild av förändringarna bör propositionen 2007/08:150 Förmyndarskapsrättsliga frågor också finnas till hands.

Vissa språkliga ändringar har också skett och 14 kap. 9 § har upphört att gälla.

9 kap. Om underårigs omyndighet

8 §

Ny bestämmelse om omyndigs möjlighet att öppna och disponera konto i bank

Den nya bestämmelsen innebär att en omyndig som fyllt 16 år har rätt att själv disponera de pengar han/hon själv satt in hos bank eller kreditmarknadsföretag m.fl. Förmyndarna har då ingen rätt att ta ut pengar från detta konto. I det fall den omyndige missbrukar denna rättighet kan förmyndarna få tillstånd av överförmyndaren att omhänderta inestående kapital. Den omyndige fråntas därmed sin behörighet att själv disponera kontot.

12 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet

10 § andra stycket

Avtal som innebär skuldsättning och kräver överförmyndarens samtycke

Om en förmyndare, god man eller förvaltare har ingått ett avtal som innebär skuldsättning för den enskilde utan att inhämta överförmyndarens samtycke (13 kap. 12 § första stycket eller 14 kap. 13 § första stycket 1) får motparten inte frånträda avtalet sedan det blivit fullgjort, d.v.s. då skulden blivit betald.

15 §

Talerättstiden förlängs till tre år

Talan om ersättning enligt 14 § ska väckas inom tre år från det att handlingar som anges i 16 kap. 8 § har lämnats över till den som är behörig att ta emot redovisningen för förvaltningen. Det betyder att den f.d. ställföreträdaren bör ha kvar sina verifikationer och andra handlingar som kan visa hur han/hon förvaltats den enskildes tillgångar i minst tre år efter det att hans/hennes uppdrag upphört innan han/hon enligt 13 kap. 21 § andra stycket respektive 14 kap. 23 § andra stycket lämnar över dem till den som är behörig att ta emot handlingarna, dvs. den myndigblivne, den enskilde som inte längre har någon god man eller förvaltare, dödsboet efter den enskilde eller ny god man eller förvaltare.

På samma sätt bör överförmyndaren bevara handlingarna i akten minst tre år från det att ställföreträdarskapet upphört eller att ny ställföreträdare förordnats.

Observera att överförmyndaren måste ändra i sina gallringsrutiner och dokumenthanteringsplaner så att på de ställen där 1 år anges som den tid handlingen ska bevaras byts ut till 3 år.

13 kap. Föräldrars förmyndarförvaltning

7 §

Kortvarig insättning på räntefritt konto

Bestämmelsen har fått ett tillägg som säger att det är tillåtet att sätta in medel på ett räntefritt konto hos ett värdepappersbolag i anslutning till en placering enligt 5 eller 6 §. Det avser således bara en tillfällig insättning i avvaktan på den önskade placeringen.

Kontot kan spärras enligt 19 § första stycket 4.

9 § tredje stycket**Inte längre möjligt att häva beslut om spärr som följer av 16 kap. 11 §**

I 16 kap.11 § finns angivet vid vilka tillfällen en utbetalare ska sätta in de medel som ska tillfalla en omyndig på ett spärrat konto. Tidigare fanns möjligheten för överförmyndaren att enligt ovan nämnd paragraf fatta beslut om att häva spärren enligt 13 kap. 8 §. Den nya lydelsen innebär att detta inte längre är möjligt. De utbetalningar som satts in enligt 16 kap. 11 § ska sålunda fortsättningsvis sitta på ett spärrat konto. Dock har förmyndarna rätt att ansöka om uttagstillstånd på samma sätt som vid motsvarande situationer då medel finns på spärrat konto.

12 § första stycket 1**Förtydligande vad gäller skuldsättning av barn**

För att bestämmelsen om att föräldrar endast med överförmyndarens samtycke får skuldsätta sina barn har lagstiftaren förtydligat paragrafen. Samtycke krävs alltså då föräldrarna önskar ta upp lån eller företa någon annan rättshandling som innebär att barnet sätts i skuld. Även avtal där det står klart att en skuld kommer att uppkomma efter någon tid, t.ex. abonnemang på mobiltelefoni, innebär en skuldsättning av barnet och kräver således överförmyndarens samtycke. Det betyder att föräldrar i princip endast får ingå kontantköp för sina barns räkning.

Överförmyndarens samtycke krävs inte i de fall föräldrar skuldsätter barnet genom ett avtal men sedermera betalar skulden. Avtalets giltighet är då svävande till dess det blivit godkänt eller behörigen fullgjorts, d.v.s. blivit betald.

19 §**Överförmyndaren får bl.a. möjlighet att besluta om spärr riktat direkt till värdepappersförvaltare**

I punkterna 1 och 3 har ordet ”bestämma” ersatts av ”besluta”. Det betyder att överförmyndaren ska fatta ett formellt beslut om det av någon särskild anledning behövs ett sådant för att trygga förvaltningen av ett barns tillgångar.

Av punkten 2 framgår att bestämmelsen utökats med värdepappersbolag . Det innebär att överförmyndaren kan spärra likvidkonton hos sådana bolag.

Punkten 4 är helt ny till sitt innehåll. Bestämmelsen innebär att överförmyndaren kan fatta beslut om spärr av ett barns värdepappersinnehav direkt riktat mot värdepappersförvaltaren.

Observera: det är viktigt att komma ihåg att i det fall överförmyndaren fattat beslut om spärr av värdepapper ska beslutet tillställas värdepappersförvaltaren. Föräldrarna ska också informeras om att de är skyldiga att träffa avtal med förvaltaren enligt andra stycket.

14 kap. Förordnade förmyndares, gode mäns och förvaltares vård av egendom

7 §

Kortvarig insättning på räntefritt konto

Bestämmelsen har fått ett tillägg som säger att det är tillåtet att sätta in medel på ett räntefritt konto hos ett värdepappersbolag i anslutning till en placering enligt 5 eller 6 §. Det avser således bara en tillfällig insättning i avvaktan på den önskade placeringen. (Jmf. 13 kap. 7 §.)

8 § andra stycket 1

Förtydligande av vilken ränta som avses

I bestämmelsen står numera att med ränta avses ränta som är upplupen under innevarande och föregående år.

10 §

Beslut om undantag från 4-8 §§

Överförmyndaren får, om det finns särskilda skäl, helt eller delvis, besluta om undantag från 4-8 §§. (4-9 §§ har ändrats till 4-8 §§).

Observera att det ska fattas ett formellt beslut.

13 § första stycket 1

Förtydligande vad gäller skuldsättning av den enskilde

På samma sätt som en förälder (se 13 kap.12 § första stycket 1.) får en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare inte ta upp lån eller företa någon annan rättshandling som innebär att den enskilde sätts i skuld. Någon ändring i sak har inte skett, bara ett förtydligande i lagtexten.

21 §

Överförmyndaren får bl.a. möjlighet att besluta om spärr riktat direkt till värdepappersförvaltare

Punkten 4 är helt ny till sitt innehåll. Bestämmelsen innebär att överförmyndaren kan fatta beslut om spärr av den enskildes värdepappersinnehav direkt riktat mot värdepappersförvaltaren.

Det är viktigt att komma ihåg att i det fall överförmyndaren fattat beslut om spärr av värdepapper ska beslutet tillställas värdepappersförvaltaren. Ställföreträdaren ska också informeras om att han/hon är skyldig att träffa avtal med förvaltaren enligt andra stycket. (Jmf. 13 kap. 19 §.)

16 kap. Tillsyn över förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet

10 § andra stycket

Fler myndigheter blir skyldiga att självmant lämna uppgifter till överförmyndaren

Enligt ändringarna i andra stycket blir fler myndigheter skyldiga att självmant lämna uppgifter i vissa situationer. Förutom socialnämnden enligt socialtjänstförordningen 5 kap. 3 § och 15 § 6 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt Brottsoffermyndigheten som redan har denna uppgiftsskyldighet kommer skyldigheten även att omfatta Kronofogden i vissa utmättningsärenden och domstolar då barn tilldöms skadestånd som ska utges av barnets förmyndare.

10 a §

Ny bestämmelse om bankers uppgiftsskyldighet

Paragrafen ålägger banker och vissa finansiella företag skyldighet att på begäran lämna överförmyndaren de uppgifter som behövs för tillsynsverksamheten. Det är överförmyndaren som avgör vilka uppgifter som önskas av banken. **Observera** att uppgiftsskyldigheten endast kan åberopas i etablerade ställföreträdarskap. Överförmyndaren får alltså inte använda sig av bestämmelsen för att undersöka om någon är i behov av god man eller förvaltare.

11 §

Nytt gränsvärde vid insättning samt skyldigheten att sätta in på spärrat konto utökas till fler utbetalare

Utbetalningar enligt denna bestämmelse ska sättas in på spärrat konto om beloppet överstiger ett prisbasbelopp enligt första stycket.

Av andra stycket framgår att utöver tidigare utbetalare ska även utbetalningar från Brottsoffermyndigheten, huvudman vid utbetalning av skadestånd enligt 14 a kap. 12 § skollagen och myndighet som betalar ut ersättning med anledning av skadeståndsanspråk mot staten sättas in på spärrat konto då beloppet överstiger ett prisbasbelopp.

Om utbetalningen avser en periodisk förmån, gäller skyldigheten att betala till bank eller kreditmarknadsföretag endast när den första utbetalningen görs, enligt tredje stycket.

Utbetalaren är liksom tidigare skyldig att anmäla till bl.a. överförmyndaren då en utbetalning enligt ovan sker.

19 kap. Om överförmyndare

17 §

Länsstyrelsens tillsyn förtydligas

I det nya andra stycket framhålls länsstyrelsernas rådgivande roll. Rådgivningen kan avse såväl rättsliga frågor som frågor avseende arbetssätt och organisationsformer. De bör också löpande sprida information om ny lagstiftning, viktiga rättsfall och uttalanden av JO.

Länsstyrelserna ska även se till att utbildningen av överförmyndare, ledamöter och ersättare är tillfredsställande. Det finns dock inget krav på att länsstyrelserna själva tillhandahåller utbildning.

Ytterligare upplysningar

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av Eva von Schéele,
tfn: 08-452 75 47, e-post: eva.von.scheele@skl.se

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för juridik

Hans Ekman

Eva von Schéele

Bilaga:

Lag om ändring i föräldrabalken